

בס"ד. ש"פ בראשית, מבה"ח מרחשון (התוועדות ב), ה'תשי"ז
(הנחה בלתי מוגה)

נעשה אדם בצלמנו כדמותינו, הנה פסוק זה קאי על נשמות ישראל, שהם בצלם ודמות שלמעלה, כמבואר בכ"מ² הענין דצלם ודמות, וזהו נעשה אדם בצלמנו כדמותינו, דנש"י גם בהיותם למטה הם דוגמא וכוללים בתוכם כל הבחינות שלמעלה עד השרש הראשון. דהנה נת"ל³ דבכללות הנשמה יש ב' בחינות, בחינת טהורה היא, דקאי על הנשמה כמו שהיא למעלה, בחינת ח"י, ובחינת אתה בראתה אתה יצרתה ואתה נפחתה בי, דקאי על בחינת נר"נ המלוכשים כגוף. וזהו שכל אחד מישראל אומר נשמה שנתת בי טהורה היא, שגם הנשמה כמו שהיא בבחינת אתה בראתה כו' ואתה נפחתה בי, אומרת ג"כ נשמה שנתת בי טהורה היא, לפי שגם בהיותה למטה יש בה הבחינה דטהורה היא, בחינת טה"ע, שהוא למעלה מהשערה בכח, ולמעלה גם מעליית הרצון, ולמעלה גם מהאור שקודם עליית הרצון שהוא ההמשכה כללית, ולמעלה יותר גם מבחינת עתיק שלפני הצמצום שהו"ע העתקת העצמות, שע"ז נעשה אפשרות שיהי' מקור למקור לעולמות, אמנם בחינת טהורה היא למעלה מבחינת עתיק הנ"ל, כי אם כמו שהנשמה מושרשת בבחינת אור ושם הכלול בעצמותו עד בהעצמות ממש, שזהו בחינת טהורה היא, ובחינה זו ישנה גם בהנשמה בהיותה למטה, שזהו"ע נעשה אדם בצלמנו כדמותינו.

(ב) **ולהבין** זה בעבודה⁴, הנה כתיב⁵ יצרנהו כאישון עינו, וקאי על מ"ש לעיל מיני⁶ כי חלק הוי' עמו, היינו שפסוק זה קאי על נשמות ישראל, ועליהם נאמר יצרנהו כאישון עינו, שנש"י נקראים

ע' 87 ואילך).

(4) בהבא לקמן — ראה המשך תער"ב ח"ג ע' א'תח ואילך נהוא הגהות וכו' לד"ה יסובבנהו במאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ו ע' שס ואילך. וראה שם ע' שצב. ד"ה הנ"ל תשכ"ב].

(5) האזינו לב, י.

(6) שם, ט.

(1) בראשית א, כו.

(2) אוה"ת בשלח ע' תא ואילך. סה"מ תרס"ג ע' קטו. תרפ"ה ע' נו. תרצ"ו ע' 3 ואילך. ובכ"מ.

(3) במאמרים הקודמים — ד"ה זה היום דיום ב' דר"ה פ"ה; ד"ה וטהר לבנו דיום ב' דחה"ס פ"ב ואילך; ד"ה תורה צוה דיום שמח"ת פ"ב ואילך (לעיל ע' 9; ע' 19 ואילך;

אישון עיניו⁷. ויובן זה עד"מ בהאדם למטה, שענין הראי' הוא ע"י אישון שבעין, שהוא השחור שבעין⁸. וכמו"כ למעלה יש בחינת עיני הוי', כמ"ש⁹ שבעה אלה עיני הוי' המה משוטטים בכל הארץ, וכתיב¹⁰ כי הוי' עיניו משוטטות בכל הארץ, דקאי¹¹ על המלאכים דבחינת דכורא (משוטטים) ובחינת נוקבא (משוטטות), שהם כלים ולבושים, והם שלוחי ההשפעה למטה, דכיון שלמטה אי אפשר שיתקבל האור כמו שהוא, לכן נעשה המשכת האור ע"י המלאכים שהם שלוחי ההשפעה. ויובן זה עד"מ באדם למטה, שהעינים הם מצמצמים את אור הראי', שהרי אור הראי' כמו שהוא מצד הנפש הוא בלי גבול, ולא שייך שיתצמצם לראות איזה דבר גשמי, והעינים הם מצמצמים את אור הראי'. וזה מוכרח ג"כ מהלשון סגי נהור¹², היינו שאור הראי' מצד עצמו הוא בריבוי יותר, ובכדי שיתצמצם לראות איזה דבר גשמי הוא ע"י צמצום העינים, לפי שיש בעינים לבושים וקרומים שהם מלבישים ומצמצמים את אור הראי', וכאשר נחסר מהלבושים וקרומים ע"י ריבוי השמוש בהם והדומה, אזי נתגלה עצם אור הראי' כמו שהוא, שהוא בריבוי יותר, וזהו סגי נהור, שלכן אין ביכולתו להתצמצם לראות דבר גשמי. ועד"ז יובן למעלה, שעצם האור כמו שהוא אי אפשר להיות על ידו ענין ההשגחה למטה, לפי שהאור הוא בריבוי ביותר, וכיון שהכוונה היא שהעולמות ישארו במציאותם ולא יתבטלו, וכמו שהם במציאותם יומשך בהם האור שלמעלה, לכן בהכרח שהאור יתצמצם, והצמצום הוא ע"י עיני הוי' משוטטים והוי' עיניו משוטטות, דקאי על המלאכים, שהם לבושים וכלים הפועלים שינוי בהאור או שמעלימים ומסתירים על האור, ועי"ז נמשך האור למטה. ובהכרח לומר דעיני הוי' קאי על המלאכים ולא על הנשמות, שהרי נאמר שבעה אלה עיני הוי' המה משוטטים, ובנשמות יש רק ב' עינים, כדאיתא בספר יצירה¹³ בענין השבעה שערים שהם ב' עינים ב' אזנים ב' נקבי האף והפה, היינו שהעינים הם רק שתיים, ומאחר שאומר שבעה אלה עיני הוי', בהכרח לומר שקאי על המלאכים, שעל ידם היא ההשגחה למטה. אמנם, כל זה הוא בכללות העולמות, משא"כ בנש"י כתיב יצרנהו כאישון עינו, והיינו שבכנ"י ישנה השגחה נעלית יותר (א' טיפערע השגחה), שאינה ע"י כלים או לבושים, אלא מבחינת

12) ראה ברכות נו, א. המשך תער"ב ח"א
 ע' ערה. ח"ב ע' א'כד. וראה גם ד"ה ויקח
 קרח (תו"מ ח"כ ע' 75). ובכ"מ.
 13) פ"ד מ"ב.

7) ראה גיטין נו, א. שמו"ר רפ"ג.
 8) ראה ויק"ר פל"א, ח.
 9) זכרי' ד, י.
 10) דברי הימים"ב טז, ט.
 11) ראה תו"א וירא יד, ד ואילך. טו, ב.

כח הראי' עצמו. דהנה, בכלים ולבושים יש בכל אחד מהם מעלה וחסרון¹⁴, דענין הכלים הוא שהאור מתלבש בהם, ולכן האור הוא בגילוי בהם, אמנם החסרון בזה הוא, דכיון שהאור הוא בהתלבשות בכלים, הרי בהכרח שהוא מתצמצם בהם, והיינו שהכלים פועלים שינוי בהאור. אך ענין הלבושים הוא, שהאור אינו בהתלבשות בהם, וכמו עד"מ בלבושי האדם למטה, שהאדם המלוכש בהם או שאר דבר המלוכש בהם אינו מתצמצם בהם כלל, שאין זה בדרך התאחדות והתלבשות כלל, שלכן אין הלבושים פועלים ומוסיפים שום דבר בהמתלבש בהם [ומה שהלבושים מוסיפים איזה מעלה בהאדם, אין זה הענין של הלבושים עצמם]. וטעם הדבר הוא, לפי שהכלים הם בערך להאורות, והלבושים הם באין ערוך להתלבש בהם, ולכן אין הלבושים פועלים שום שינוי. אמנם מה שנשפע ע"י הלבושים הרי אין זה בגילוי כלל, כי אם שהדבר המתלבש בהם הוא מתעלם ומסתתר ע"י הלבושים. וזהו יצרנהו כאישון עינו, שההשגחה שבנשמות היא לא ע"י כלים ולא ע"י לבושים, כי אם שנמשך בהם עצם האור כמו שהוא, שזהו יצרנהו כאישון עינו, לשון יחיד, וכמ"ש¹⁵ עין הוי' אל יראיו, לשון יחיד, והו"ע קו האמצעי, היינו, לא הקו דמלמעלמ"ט ולא הקו דמלמטלמ"ע, כי אם הקו האמצעי, שאין בו שינויים כלל. ועז"נ¹⁶ אם יוצר עין הלא יביט, שהפירוש בזה הוא הלא יביט בעצמו שלא ע"י עין, שהיא הראי' בעצם האור, והבטה זו היא בנש"י. וטעם הדבר הוא לפי שהנשמות הם אלקות, וכמשנת"ל דגם הנשמות כמו שהם למעלה הם בבחינת מציאות, ומציאות דנשמה, וגם כמו שהם למטה הם אלקות בעצם מהותם, היינו שאלקות נעשה בחינת נברא, ולכן נמשך בהם עצם האור כמו שהוא.

ג) והענין בעבודה הוא, דהנה בעבודה דנש"י ישנם ב' אופנים. אופן א' הוא שעבודתם היא ע"י המלאכים, והיינו, הן העבודה מלמטה למעלה שהיא ע"י המלאכים, כמאמר¹⁷ גפיף להון ומנשק להון, שהמלאכים מעלים את המחשבה ודיבור של האדם, והן ההמשכה מלמעלה למטה, שהמשכת האור היא ע"י המלאכים שהם שלוחי ההשפעה, ואופן

14) ראה גם מאמרי אדה"ז ענינים ע' עא ואילך. ד"ה כי נער ישראל תרס"ו (המשך תרס"ו ע' תקעט ואילך). תשט"ז (תו"מ חט"ו ע' 120).

15) ראה גם מאמרי אדה"ז ענינים ע' עא ואילך. ד"ה כי נער ישראל תרס"ו (המשך תרס"ו ע' תקעט ואילך). תשט"ז (תו"מ חט"ו ע' 120).

16) ראה גם מאמרי אדה"ז ענינים ע' עא ואילך. ד"ה כי נער ישראל תרס"ו (המשך תרס"ו ע' תקעט ואילך). תשט"ז (תו"מ חט"ו ע' 120).

17) ראה גם מאמרי אדה"ז ענינים ע' עא ואילך. ד"ה כי נער ישראל תרס"ו (המשך תרס"ו ע' תקעט ואילך). תשט"ז (תו"מ חט"ו ע' 120).

הב' הוא שהעבודה אינה ע"י המלאכים, כי אם באופן דסליק מנפשי¹⁸, וכן הוא בהמשכה מלמעלה, שההמשכה היא באופן דהיוצר עין הלא ביט, שההבטה אינה ע"י העינים, אלא ע"י עצם אור הראי'. וב' אופני עבודה אלו הם בב' הבחינות שבנשמות (שנת"ל), בחינת נר"נ ובחינת ח"י, והו"ע העבודה דשכל ומדות, והעבודה דרעו"ד שלמעלה מטעם ודעת. וענינו בעבודה דרעו"ד הוא מה שהנשמה עצמה רואה ושומעת הכרוזים העליונים¹⁹ ומזלי²⁰ חזי²⁰, שהוא למעלה גם מבחינת ראי' דחכמה, כ"א ראיית העצם ממש, שהנשמה עצמה רואה. ובכללות העבודה הו"ע בקשו פני²¹, פנימיות הנפש, היינו שהעבודה היא מצד הנפש עצמה, ולא מצד ההכנה דהבנה והשגה, דאף שגם בעבודה זו צריך להיות התבוננות השכל, הרי ההתבוננות היא רק להסיר הדברים המעלימים ומסתירים, וכאשר הוא מסיר ע"י ההתבוננות את הדברים המעלימים, אזי נתגלה בנפשו האהבה שמצד עצם הנשמה, שלמעלה מטעם ודעת, כמו שהעצם קשור עם העצם. וכמו"כ גם בההשגחה שמלמעלה למטה, שההשגחה שבבחינה זו היא מצד העצם, והממוצעים הם רק להסיר את ההעלמות והסתרים, ואז ההשגחה היא מצד העצם ממש, והיינו מה שהעצם (דאלקות) מתקשר בעצם (דנשמות).

והנה ע"י אופן העבודה בבחינה זו דהתקשרות עצם בעצם, נעשה תכלית כוונת ההתהוות, שנתאוה הקב"ה להיות לו ית' דירה בתחתונים²². דהנה, ענין הדירה הוא כמו עד"מ באדם למטה שעצם ומהות האדם דר בהדירה²³, ויתירה מזה, שבדירה נמצא האדם גם כשהוא ערום, דבכלל הנה אין רואין אותו כשהוא ערום, אבל בהדירה הרי ישנם גם זמנים שהוא ערום, ועד"ז יובן בענין הדירה למעלה, שהכוונה היא שתהי' הדירה לעצמותו ומהותו ממש, גם בהבחינה כפי שהוא ערום, שזה יתגלה לעתיד לבוא, כמ"ש²⁴ ולא יכנף עוד מוריך, היינו שלא יהי' שום לבושים כלל. וכמו"כ הי' גם בתחלת הבריאה קודם החטא, כמ"ש²⁵ ויהיו שניהם ערומים,

18) ע"פ לשון חז"ל ב"מ פה, ב. ובכ"מ.
 19) ראה אבות פ"ו, ב. זח"ג קכו, א.
 20) ראה מאמרי אדמו"ר האמצעי ויקרא ח"א ע' ט. סה"מ היש"ת ס"ע 63 ואילך.
 21) ראה מגילה ג, א.
 22) תהלים כז, ח.
 23) ראה תנחומא בחוקותי ג. נשא טז.
 24) ישעי' ל, כ.
 25) בראשית ב, כה.

שהוא יחוד בתכלית, שהרי כאשר הוא בכגדו והיא בכגדה אין זה כפי הכוונה²⁶. ועיקר ענין זה יהי' בגילוי לעתיד, דעכשיו אי אפשר להיות זה בגילוי מצד התגברות²⁷, אבל לעתיד, כאשר את רוח הטומאה אעביר מן הארץ²⁸, אזי תהי' בחינה זו בגילוי, ועוד יותר מכמו שהי' קודם החטא, דזהו מ"ש²⁹ ירום ונשא וגבה מאד, מאד אותיות אדם³⁰, דאדם הוא א' דם, א' הוא בחינת מחשבה, ד' ומ' הוא דיבור ומעשה³¹, שכל זה הוא בהגבלה, אבל לעתיד יהי' בחינת מאד, שהוא בלי גבול כלל, וזהו שתכלית שלימות כוונת הבריאה יהי' לע"ל, שאז יהי' דירה בתחתונים, באופן דלא יכנף עוד מוריך. והמשכה זו היא ע"י העבודה דעצם הנשמה, שמנפשי' סליק בלי ממוצעים, וכמו"כ ההשגחה מלמעלה היא באופן דיצרנהו כאישון עינו, קישור עצם בעצם, שע"י נעשה דירה בתחתונים.

ובכדי שיהי' גילוי זה צ"ל ירידת הנשמה למטה דוקא, לפי שיתרון האור הוא מתוך החושך דוקא³². וזהו נעשה אדם בצלמנו כדמותינו, דקאי על הנשמה למטה, שדוקא הנשמה למטה ביכלתה להמשיך עד העצם, שהו"ע יצרנהו כאישון עינו, והיינו לפי שיתרון האור הוא מתוך החושך³³. ולכן הנה תכלית הכוונה היא בבריאת עוה"ז דוקא, כמ"ש רבינו בתניא³⁴ שהכוונה אינה בשביל עולמות העליונים, הואיל ולהם ירידה מאור פניו ית', אלא הכוונה היא למטה, שהו"ע דירה בתחתונים דוקא, דפירוש תחתונים אינו בענין מקום, מעלה ומטה, שהרי אינו בגדר מקום כלל, כי אם תחתונים במדריגה, שכך עלה ברצונו ית' שיהי' נח"ר לפניו ית' ביתרון האור מתוך החושך דוקא. ותכלית זה יתגלה בימות המשיח ועיקרו באלף השביעי. וזהו יצרנהו כאישון עינו, שהוא השחור שבעין, שהו"ע יתרון האור מתוך החושך דוקא, היינו שע"י החושך באים לראיית העצם.

ד) וביאור הענין הוא, דהנה נת"ל³⁵ דבענין המלוכה יש ב' בחינות, מלך על עם, מלשון עוממות ונפרדים, שהכתרת והמשכת

(26) כתובות מח, א. שו"ע אה"ע סו"ס עו. וראה גם אוה"ת בהר ע' תרטז.
 (27) חסר קצת (המו"ק).
 (28) זכרי' יג, ב.
 (29) ישעי' נב, יג.
 (30) ראה ספר הגלגולים ספ"א. מגלה עמוקות אופן קפ. תו"א מו, ד. ביאורו
 לאדמו"ר האמצעי קב, א. קה, ב. ועוד.
 (31) לקו"ת בעלותך לא, ג.
 (32) ע"פ קהלת ב, יג.
 (33) ראה המשך תער"ב שם ע' א'תנה.
 מאמרי אדה"ז שם ע' שסג. שצו.
 (34) פל"ו.
 (35) ד"ה זה היום פ"ה (לעיל ע' 9 ואילך). וש"נ.

מלוכה זו הוא מצד העבודה דנר"נ, ובחינת מלך מלכי המלכים, אגוסטוס, שהכרת והמשכת מלוכה זו הוא מצד העבודה דח"י, בחינת טהורה היא. אמנם, בענין זה שע"י העבודה דח"י ממשיכים בחינת ממה"מ, לא מספיק העבודה כמו שהיא מצד עצם הנשמה בהיותה למעלה, אלא צ"ל העבודה שבירידת הנשמה למטה דוקא, ומ"מ, הנה גם למטה ישנה העבודה שמצד עצם הנשמה, ואז ממשיכים בחינת ממה"מ. ויובן ע"פ משל³⁶ מבן מלך ששלחו המלך למדינה אחרת למרחקים בכדי לראות מה יהי' סופו, וכאשר בן המלך שב אל המלך, הרי זה גורם תענוג המלך, אשר בהיותו בביתו לא יהי' תענוג כזה כלל. ועד"ז יובן בירידת הנשמה למטה, שלא מספיק הבחינה דטהורה היא כמו שהיא לעצמה, כי אם כשמתלבשת בבחינת נר"נ דוקא, ובפרט בבחינת נפש שהוא עיקר ההתלבשות, שבגילוי לא ניכר אלא בחינת אש שחורה, ויש לה כמה וכמה נסיונות, כמשל הזונה שבזוה"ק³⁷, וכאשר גם בהיותה למטה עומדת בנסיון ועובדת עבודתה מצד עצם הנשמה, הרי זה גורם תענוג גדול ביותר, וכמו במשל בן המלך שעיקר התענוג הוא כאשר שב ממרחקים אל אביו המלך, משא"כ בהיותו בביתו, שתענוג תמידי אינו תענוג³⁸. והענין בזה, שהנשמה בעצם היא עצמית, אלא שירדה למטה בשבי', ושבה אל בית המלך, ולכן נמשך בזה תענוג עצמי, היינו, לא כמו התענוג מרחוק שנעשה קרוב, כי אם התענוג מהעצם ממש שהלך למרחקים ובא חזרה, דכיון שהוא עצם ממש, לכן התענוג הוא תענוג עצמי. וזהו מעלת הנשמות על התורה, דהתורה הנה גם כמו שהיתה בבחינת ואהי' אצלו אמונ³⁹, אין זה תענוג עצמי ממש, וגם כמו שהיא בבחינת א"ק, הרי זה בחינת חכמה הקדומה דא"ק (כנ"ל⁴⁰), והנשמות הם מושרשים בהעצמות ממש, אלא שהלכו למרחקים, וכאשר באים חזרה, אזי נמשך בזה תענוג עצמי הפשוט ממש, ומצד זה נעשית השמחה דשמע"צ ושמח"ת, ישראל ומלכא בלחודוהי⁴¹, באו ונגלגל אני ואתה⁴².

(ה) **וזהו** נעשה אדם בצלמנו כדמותינו, דקאי על נשמת אדם הראשון, שכוללת כל הנשמות⁴³, הנה כל נשמה, יהי' מי שיהי', היא

41) לשון הזהר ח"ג לב, א. וראה (בנוגע לשמע"צ) זח"א סד, א"ב. שם רח, ב. אורה"ת שמע"צ ח"ה ע' ב'קמט ואילך. סה"מ תרפ"ז ע' לו. נא.

42) במדב"ר פכ"א, כד.

43) תניא אגה"ק ס"ז.

36) ראה המשך תרס"ו ס"ע שפ. ועוד.

37) ח"ב קסג, א — הובא בתניא ספ"ט. ספכ"ט.

38) ראה חתר שם טוב סקכ"א. ובכ"מ.

39) משלי ח, ל.

40) בד"ה תורה צוה דיום שמח"ת פ"ג.

(לעיל ע' 90 ואילך).

בבחינת בצלמנו כדמותינו, שיש בה כל הבחינות שלמעלה, עד לבחינת טהורה היא באופן היותר נעלה, למעלה מהשערה בכח, ולמעלה מבחינת עליית הרצון, ולמעלה גם מהאור שקודם עלות הרצון שהוא בחינת המשכה כללית, ולמעלה יותר גם מבחינת עתיק שלפני הצמצום, כי אם כמו שהנשמה מושרשת באור ושם הכלול בעצמותו, ובהעצמות ממש. וענין זה ישנו בכל אחד מישראל, והעבודה דבחינת נר"נ היא רק להסיר ההעלמות וההסתרים, וזהו ג"כ ענין הממוצע דשבעה עינים שהם הז' מדות, שזהו רק להסיר ההעלמות והסתרים, אבל העבודה היא מצד עצם הנשמה, אהבה שאינה תלוי' בדבר. וכמו"כ גם מלמעלמ"ט, הנה הממוצעים עינים רק להסיר ההעלמות והסתרים, אבל ההמשכה היא מצד העצמות ממש. ושלמות ענין זה יהי' לע"ל, שאז לא יצטרכו לשלול (באִוָּרְעֵנֶן) שום ענין, לפי שאת רוח הטומאה אעביר מן הארץ, ואז יעשו דירה לו ית' שיתגלה בכל עצמותו ומהותו, גם כמו שהוא ערום, בהדירה, ויהי' מלכא וישראל בלחודוהי, ישראל אורייתא (המגלה מעלת ישראל) וקוב"ה כולא חד⁴⁴.

